

ZGODOVINA EU

Na podlagi t.i. Schumanove deklaracije je šest evropskih držav 18. aprila 1951 podpisalo Pogodbo o ustanovitvi **Evropske skupnosti za premog in jeklo**; poleg Francije in Nemčije so bile to še Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg. Delovanje skupnega trga za premog in jeklo je bilo zelo uspešno, zato so se države ustanoviteljice leta 1957 odločile oblikovati še dve skupnosti: **Evropsko gospodarsko skupnost** (EGS), ki je omogočila skupni trg, uresničevanje prostega pretoka blaga, delavcev, storitev in kapitala, ter **Evropsko skupnost za jedrsko energijo** (EURATOM). Evropsko gospodarsko sodelovanje se je pomembno okrepilo leta 1987 z uveljavitvijo **Enotnega evropskega akta**, ki predstavlja zavezo k cilju uresničevanja enotnega in notranjega trga.

Po podpisu **Pogodbe o Evropski uniji**, imenovane tudi Maastrichtska pogodba, 7. februarja 1992, se je sodelovanje razširilo še na področje ekonomske in monetarne unije, ki je pozneje privedla do uvedbe skupne valute. Pogodba je uvedla tri stebre, znane pod imenom Evropska unija, in oblikovala nove institucionalne strukture za skupno zunanjo in varnostno politiko (drugi steber) ter sodelovanje v pravosodju in notranjih zadevah (tretji steber). Prvi steber predstavljajo Skupnosti (za premog in jeklo, gospodarsko in za atomsko energijo).

S podpisom **Amsterdamske pogodbe**, 2. oktobra 1997, so države članice podrobneje določile carinsko poslovanje, ukrepe za spodbujanje gospodarskega razvoja in socialne zaščite. Amsterdamska pogodba je spremenila vsebino tretjega stebra, od koder so se zadeve, povezane s prostim pretokom oseb, preselile v prvi steber. V luči priprav EU na največjo širitev v zgodovini evropskih integracij so države članice decembra 2001 podpisale **Pogodbo iz Nice**, ki je uvedla številne institucionalne spremembe za lažje delovanje razširjene unije. V luči širitve je bilo oblikovano tudi besedilo **Pogodbe o Ustavi za Evropo**, ki je bila podpisana 29. oktobra 2004, vendar je zaradi dveh zavrnitev na referendumih v Franciji in na Nizozemskem morebitna uveljavitev pradelaganega dokumenta še negotova.

GOSPODARSKI RAZVOJ EU

Gospodarski razvoj Evropske unije za razvojem v ZDA zaostaja za dve desetletji, ugotavlja študija zveze evropskih gospodarskih zbornic Eurochambers. Do leta 2010 bo težko izpolnila cilj, da bi dohitela ZDA

Gospodarski razvoj EU danes dosega raven, ki so jo ZDA dosegle pred več kot dvema desetletjema, ugotavlja študija zveze evropskih gospodarskih zbornic [Eurochambers](#). ZDA so višino bruto domačega proizvoda (BDP) na prebivalca, ki ga danes beleži unija, dosegle že v letu 1985, kaže poročilo.

Današnje stopnje zaposlenosti in investicij v raziskave in razvoj v EU so ZDA dosegle leta 1978

Kljub lanski gospodarski rasti ter spodbujanju gospodarskih reform je EU še vedno daleč od tega, da bi se lahko primerjala z ameriškim gospodarstvom, ugotavlja poročilo, objavljeno tik pred spomladanskim vrhom EU, ki se bo konec tega tedna posvetil predvsem gospodarskim vprašanjem. Današnje stopnje zaposlenosti ter investicij v raziskave in razvoj v EU so ZDA dosegle leta 1978, evropsko stopnjo produktivnosti (izraženo v BDP na zaposlenega) pa so ZDA dosegle leta 1989, tudi kaže poročilo.

V zadnjih treh letih se je zaostanek EU za ZDA še povečal

V primerjavi s prvo študijo, ki jo je Eurochambers objavil pred dvema letoma, tokratna kaže, da se je zaostajanje EU v primerjavi z ZDA v obdobju med letoma 2003 in 2006 še povečalo. Največji prepad se kaže v porabi za raziskave in razvoj, kjer se je razkorak povečal s 23 na 28 let.

Evropa se bo morala po ocenah Eurochambersa zelo potruditi, če želi do leta 2010 doseči raven ZDA. Če bi želela doseči raven porabe ZDA za raziskave in razvoj iz leta 2005, bi morala porabo povečati za skoraj 14 odstotkov letno. Če bi do leta 2010 želela doseči BDP na prebivalca v ZDA, pa bi morala doseči več kot 8-odstotno gospodarsko letno rast.

EU napreduje prepočasi, da bi lahko konkurirala na svetovnem trgu

EU sicer v zadnjem času beleži obdobje nagle gospodarske rasti, ki naj bi se nadaljevala tudi v tem letu. Ta pozitivni razvoj je dobrodošel, kot tudi izboljšave, ki jih je glede na številne gospodarske kazalce, kot so rast BDP, zaposlovanje in produktivnost, izvedlo več držav članic. EU več let ni beležila tako močnega in dolgotrajnega gospodarskega zagona, ugotavlja Eurochambers. Kljub pozitivnim napovedim pa EU prepočasi napreduje, da bi resnično lahko konkurirala na svetovnem trgu. Medtem ko so se cilji prvotne lizbonske strategije, v skladu s katerimi naj bi EU do leta 2010 postala najbolj konkurenčno gospodarstvo na svetu, izkazali za previsoko leteče, pa so cilji prenovljene lizbonske strategije premalo ambiciozni, opozarja zveza evropskih gospodarskih zbornic.

GOSPODARSTVO

Širitev EU ima precejšen gospodarski učinek, saj večji in bolj povezan trg pospešuje gospodarsko rast v novih in starih državah članicah. Novinkam prinašajo korist naložbe in dostop do finančnih sredstev EU namenjena regionalnemu in socialnemu razvoju. Gospodarstvo v starih državah članicah pa imajo na voljo večji trg za svoje izdelke. Večja gospodarska rast posledično pomeni večjo blaginjo in zmanjšanje razlik v življenjskem standardu. Novinke si od članstva obetajo predvsem večjo gospodarsko učinkovitost stabilnost in varnost, državljani pa lahko koristijo tudi prednost prostega preprostega pretoka blag, oseb, kapitala in storitev, kar pa naj bi dolgoročno izboljšalo življenjske pogoje.

KONKURENCA

POGOJ ZA VSTOP V EVROPSKO UNIJO

Politika zagotavljanja in varstva konkurence je temelj za oblikovanje notranjega trga, zato je njeno uresničevanje pogoj za vstop v EU. Določila v zvezi s konkurenco vsebuje že ustanovitveni akt EU, zato unija od držav članic pa tudi od držav, ki imajo z njo sklenjen Evropski sporazum, pričakuje, da bodo v svojo konkurenčno zakonodajo vnesle vsebinsko enaka pravila, kot so pravila EU. Z Evropskim sporazumom je Slovenija sprejela obveznost zagotovitve transparentne politike, tako na področju varstva konkurence kot tudi na področju državnih pomoči.

Po omenjenem sporazumu so nesprejemljivi vsi sporazumi med podjetji, sklepi združenj podjetij in usklajena ravnanja, katerih namen ali učinek so preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence, prav tako zloraba prevladujočega položaja enega ali več podjetij v EU ali Sloveniji (monopol) ter vsaka državna pomoč, ki izkrivlja ali grozi, da bo izkrivila konkurenco z dajanjem prednosti določenim podjetjem ali določenim izdelkom. Določene pa so tudi izjeme.

DRŽAVNE POMOČI PO PREDPISIH EU

Neposredno in posredno poseganje države v gospodarstvo z različnimi oblikami državnih pomoči je v EU urejeno s pravili, ki določajo, kdaj in pod kakšnimi pogoji je poseganje sploh dovoljeno. Države članice EU so dolžne državne pomoči notificirati pri Evropski komisiji pred njihovo razdelitvijo, voditi ustrezne evidence o uporabnikih pomoči ter izdelovati standardizirana redna poročila

Višina državnih pomoči je nekoliko višja v Nemčiji in Italiji, najnižja v VB, pod povprečjem pa je v vseh štirih manj razvitih deželah, to je v Grčiji in Španiji, na Portugalskem in Irskem. Največ državnih pomoči je usmerjenih v predelovalno industrijo, storitve in premogovništvo, posebno področje pa so pomoči za kmetijstvo in ribištvo.

Dejansko ima EU klasificirane tri osnovne skupine pomoči – poleg sektorskih bolj zaželenih horizontalnih pomoči in regionalnih pomoči. Za izvajanje politike državnih pomoči imajo države na voljo več različnih instrumentov, ki so razvrščeni v štiri skupine:

- pomoči, ki so v celoti transferirane uporabnikom (dotacije in davčne oprostitve),
- finančni transferi v obliki kapitalskih naložb,
- transferi s prihrankom obresti, kot so ugodna posojila in davčne odložitve
- Jamstva.

Poseben položaj imajo tudi državne pomoči po pravilu »de minimis«, ki pomeni, da lahko vsako podjetje v obdobju treh let prejme pomoč. Vendar se to pravilo ne more uporabljati za izvozne pomoči in nekatere posebne sektorje, kot so kmetijstvo, ribištvo, transport, jeklarstvo.

SLOVENSKO KMETIJSTVO V EU

Slovenski kmetje so po vstopu Slovenije v EU vključeni v skupno kmetijsko politiko (SKP), ki kmetom s t.i. neposrednimi plačili zagotavlja določen vir dohodka, s sredstvi iz številnih drugih programov in skladov pa jim nudi denar za posodobitev kmetij in kmetijske

infrastrukture. Vse to jim prinaša večjo konkurenčnost ter omogoča pridelovanje zdrave hrane in okolju prijazno proizvodnjo.

Sredstva iz omenjenega programa so namenjena izboljšanju konkurenčnosti kmetijstva in živilsko-predelovalne industrije v kandidatkah za članstvo v Uniji.

Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja, ki je pristojna za podeljevanje sredstev, denar namenja predvsem za štiri ukrepe

- Za financiranje naložb na kmetijah,
- Za prestrukturiranje živilsko-predelovalne industrije,
- Spodbujanje raznovrstnosti na kmetija,
- Ter za vlaganja v razvoj in izboljšanje infrastrukture na podeželju

Pri tem velja še posebej omeniti, da so sredstva iz SKP v okviru ukrepov za uvajanje dopolnilnih in poslovnih dejavnosti na podeželju na voljo tudi za razvoj kmečkega turizma in t.i. bio kmetij, kjer so možnosti slovenskih kmetov še posebej velike.

Konec junija 2003 je po več mesečnih trdih pogajanjih EU uspelo doseči dogovor o reformi SKP, ki je najdražja skupna politika povezave, saj je zanjo namenjena skoraj polovica proračuna EU. Bistvo reforme je temeljit poseg v sistem finančne pomoči evropskim kmetom, ki po novem ni več vezana le na proizvodnjo.

Prenovljen SKP se še bolj osredotoča na ukrepe, kot so izboljševanje kakovosti, varovanje zdravja živali in izboljšanje standardov pri kmetijski proizvodnji. Tako naj bi z reformo evropski in s tem tudi slovenski kmetje dobili veliko priložnost za bolj racionalno in kakovostno proizvodnjo, hkrati pa imajo zagotovljen stabilen dobiček, kmetijstvo pa postaja okolju bolj prijazno in bolj trajnostno usmerjeno.

SKP pa slovenskemu kmetu prinaša predvsem številne prednosti in nove priložnosti; pomeni namreč bolj stabilne in predvidljive gospodarske razmere za kmetijska gospodarstva in jim omogoča dostop na ogromen skupni trg EU.

RAZVOJ PODEŽELJA

Kmetijska politika je ena izmed osrednjih skupnih politik v EU. Polovica proračuna EU je namenjena kmetijstvu, države članice pa so na tem področju začele sodelovati le nekaj let po ustanovitvi evropske gospodarske skupnosti. V desetletjih obstoja so se cilji na področju kmetijstva spreminjali. Danes sta v ospredju pridelava zdrave in kakovostne hrane ter zagotavljanje razvoja podeželja. Cilj razvoja podeželja v najširšem smislu so napredek kmetijstva in gozdarstva, izboljšanje konkurenčne sposobnosti, varovanje okolja te ohranjanje kulturne in naravne dediščine.

RAZVOJ KMETIJSTVA

Kmetje imajo pomembno vlogo pri ohranjanju naše biorazličnosti in tradicionalnega kmetijstva, zato so kmetijske dejavnosti v goratih regijah Evropske unije osnovnega pomena ne samo za gospodarsko dejavnost in zaposlovanje, ampak tudi za ohranitev in razvoj njihovega krhkega ekosistema. Pri razvoju kmetijstva je EU od leta 1975 še posebej veliko pozornosti namenjala gorskim kmetijam, kjer so številne težave povezane s klimatskimi razmerami in osamitvijo večjega dela gorskih naselij.

Za 30 milijonov ljudi, ki živijo na goratih območjih, ta pa predstavljajo 30 odstotkov območja EU, so kmetovanje in z njim povezane dejavnosti pomemben del gospodarstva. Njihova prihodnost je v ustvarjanju konkurenčnega regionalnega okolja, kjer ostaja pomembna kakovost. Že nekaj časa je opazno zmanjševanje števila prebivalcev na kmetijskih

območjih, predvsem oddaljenih gorskih regijah. Ker je pri tem potreben celovit pristop, se kmetijska politika EU ne ukvarja zgolj s kmetovanjem, temveč tudi z zagotavljanjem pogojev za razvoj majhnih kmetij, ki ne morejo živeti zgolj od kmetijstva. Tu EU spodbuja dopolnilne dejavnosti kot so turistične kmetije in domače obrti ter prispeva k izboljšanju infrastrukture.

KMETIJSKO OKOLJSKI UKREPI

Ti ukrepi podpirajo kmetovanje, ki ne uničuje okolja in ki ohranja prvotno podobo podeželja. Države članice morajo te ukrepe zagotoviti v vsakem kmetijskem razvojnem programu na svojem ozemlju. Razvoj vseh kmetijskih panog v skladu z naravnim danostim in ekološkega pašništva je v gorskih območjih posebej pomembno za ohranitev kmetijskih zemljišč in genetske pestrosti.

Kmetijska pridelava v gorskih regijah je omejena. Vlaganja so precej višja kot drugje, zato so kmetje na teh območjih upravičeni do subvencij iz posebnih skladov za nerazvita območja. Te zagotavljajo preživetje kmetije ob upoštevanju določil o varovanju okolja. Te subvencije so izračunali glede na površino (od 25 do 200 evrov na hektar površine kmetije), zasnovane pa so kot pomoč kmetom, ki morajo biti pri kmetovanju še posebej pozorni na varovanje okolja.

GOZDARSTVO

V gorskih regijah imajo gozdovi pomembno vlogo, tako glede varstva okolja kot tudi zaradi socialno gospodarskega pomena gozdarstva. Plačilo na hektar, ki jih zagotavljajo lastnikom, njihovim združenjem ali občinskim oblastem so namenjena za:

- Pogozdovanje
- Naložbe za povečanje gospodarske, ekološke in socialne koristi od gozdov
- Zaščito pred tveganji, kot so erozija in plazovi
- Obnovitev izkoriščanja gozdov, poškodovanih v morebitnih naravnih nesrečah

S temi ukrepi se zagotavlja smotrno upravljanje z gozdnimi viri in ohranjajo lokalne, socialne in gospodarske dejavnosti, hkrati pa koristijo celotni družbi, saj krepijo ekološko osveščenost.

ČLANICE EU

AVSTRIJA

- leto vstopa v EU: **1995**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **Dunaj**
- velikost: **83 858 km²**
- število prebivalcev: **8,1 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **23.580 EUR**
- valuta: **evro**

BELGIJA

- leto vstopa v EU: ustanovna članica - 1951
- državna ureditev: ustavna monarhija
- glavno mesto: Bruselj
- velikost: 30 158 km²
- število prebivalcev: 10,2 mio
- bruto družbeni produkt na prebivalca: 23.440 EUR
- valuta: evro

BOLGARIJA

- leto vstopa v EU: 2007
- državna ureditev: republika
- glavno mesto: Sofija
- velikost: 110,912 km²
- število prebivalcev: 7,7 mio
- bruto družbeni produkt na prebivalca: 7.400 EUR
- valuta: bolgarski lev

CIPER

- leto vstopa v EU: 2004
- državna ureditev: republika
- glavno mesto: Nikozija
- velikost: 9 250 km²
- število prebivalcev: 749.000
- bruto družbeni produkt na prebivalca: 17.100 EUR
- valuta: ciprski funt

ČEŠKA

- leto vstopa v EU: 2004
- državna ureditev: republika
- glavno mesto: Praga
- velikost: 78 703 km²
- število prebivalcev: 10,3 mio
- bruto družbeni produkt na prebivalca: 12.500 EUR
- valuta: češka krona

DANSKA

- leto vstopa v EU: 1973
- državna ureditev: ustavna monarhija
- glavno mesto: Kopenhagen
- velikost: 43,094 km²
- število prebivalcev: 5,3 mio

- bruto družbeni produkt na prebivalca: **22.710 EUR**
- valuta: **danska krona**

ESTONIJA

- leto vstopa v EU: **2004**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **Talin**
- velikost: **45 226 km²**
- število prebivalcev: **1,4 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **7.700 EUR**
- valuta: **kron**

FINSKA

- leto vstopa v EU: **1995**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **Helsinki**
- velikost: **338 000 km²**
- število prebivalcev: **5,1 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **21.160 EUR**
- valuta: **evro**

FRANCIJA

- leto vstopa v EU: **ustanovna članica - 1951**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **Pariz**
- velikost: **550 000 km²**
- število prebivalcev: **60,4 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **20.780 EUR**
- valuta: **evro**

GRČIJA

- leto vstopa v EU: **1981**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **Atene**
- velikost: **131 957 km²**
- število prebivalcev: **10,5 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **14.200 EUR**
- valuta: **evro**

IRSKA

- leto vstopa v EU: **1973**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **Dublin**
- velikost: **70 000 km²**
- število prebivalcev: **3,7 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **23.630 EUR**
- valuta: **evro**

ITALIJA

- leto vstopa v EU: **ustanovna članica - 1951**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **Rim**
- velikost: **301 263 km²**
- število prebivalcev: **57,6 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **21.160 EUR**
- valuta: **evro**

LATVIJA

- leto vstopa v EU: **2004**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **Riga**
- velikost: **64 610 km²**
- število prebivalcev: **2,4 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **5.800 EUR**
- valuta: **lats**

LITVA

- leto vstopa v EU: **2004**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **Vilna**
- velikost: **65 301 km²**
- število prebivalcev: **3,7 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **6.200 EUR**
- valuta: **litas**

LUKSEMBURG

- leto vstopa v EU: **ustanovna članica - 1951**
- državna ureditev: **ustavna monarhija**
- glavno mesto: **Luksemburg**
- velikost: **2 586 km²**
- število prebivalcev: **429 200**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **38.840 EUR**
- valuta: **evro**

MADŽARSKA

- leto vstopa v EU: **2004**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **Budimpešta**
- velikost: **93 030 km²**
- število prebivalcev: **10.0 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **10.700 EUR**
- valuta: **forint**

MALTA

- leto vstopa v EU: **2004**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **La Valletta**
- velikost: **316 km²**
- število prebivalcev: **382 500**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **12.500 EUR**
- valuta: **malteška lira**

NEMČIJA

- leto vstopa v EU: **ustanovna članica - 1951**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **Berlin**
- velikost: **356 854 km²**
- število prebivalcev: **82 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **22.710 EUR**
- valuta: **evro**

NIZOZEMSKA

- leto vstopa v EU: **ustanovna članica - 1951**
- državna ureditev: **ustavna monarhija**
- glavno mesto: **Amsterdam**

- velikost: **41 864 km²**
- število prebivalcev: **15.8 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **23.830 EUR**
- valuta: **evro**

POLJSKA

- leto vstopa v EU: **2004**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **Varšava**
- velikost: **312 683 km²**
- število prebivalcev: **38.6 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **7.800 EUR**
- valuta: **zlot**

PORTUGALSKA

- leto vstopa v EU: **1986**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **Lizbona**
- velikost: **92 072 km²**
- število prebivalcev: **10,8 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **15.940 EUR**
- valuta: **evro**

ROMUNIJA

- leto vstopa v EU: **2007**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **Bukarešta**
- velikost: **238,391 km²**
- število prebivalcev: **22,3 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **7.600 EUR**
- valuta: **lev**

SLOVAŠKA

- leto vstopa v EU: **2004**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **Bratislava**
- velikost: **49 035 km²**
- število prebivalcev: **5.4 mio**

- bruto družbeni produkt na prebivalca: **10.300 EUR**
- valuta: **krona**

SLOVENIJA

- leto vstopa v EU: **2004**
- državna ureditev: **republika**
- glavno mesto: **Ljubljana**
- velikost: **20 256 km²**
- število prebivalcev: **2 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **15.100 EUR**
- valuta: **evro**

ŠPANIJA

- leto vstopa v EU: **1986**
- državna ureditev: **ustavna monarhija**
- glavno mesto: **Madrid**
- velikost: **504 782 km²**
- število prebivalcev: **39,4 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **13.220 EUR**
- valuta: **evro**

ŠVEDSKA

- leto vstopa v EU: **1995**
- državna ureditev: **ustavna monarhija**
- glavno mesto: **Stockholm**
- velikost: **450 000 km²**
- število prebivalcev: **8,9 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **21.600 EUR**
- valuta: **švedska krona**

ZDRUŽENO KRALJESTVO

- leto vstopa v EU: **1973**
- državna ureditev: **ustavna monarhija**
- glavno mesto: **London**
- velikost: **242 500 km²**
- število prebivalcev: **58.6 mio**
- bruto družbeni produkt na prebivalca: **20.570 EUR**
- valuta: **angleški funt**

VIRI IN LITERATURA:

INTERNET:

- <http://www.finance.si/show.php?id=176618&src=commonrss>
- http://ec.europa.eu/publications/booklets/move/40/index_sl.htm
- <http://evropa.gov.si/programi/>